

Aysel İlqar qızı Məmmədbəyli⁷ MƏTNİN KOHERENTLIYI

Kohorentlik mətn dilçiliyinin əsas kateqoriyalarından biridir. O, dilçilikdə mətnin elementləri arasında məntiqi-semantik, praqmatik və üslubi əlaqələnməyə əsaslanan qarşılıqlı əlaqələnmə formasıdır. Ona dilçilikdə bəzən mətnin bütövlüyü, tamlığı, inteqrasiyası da deyirlər bu cür əlaqələnmə formasının meydana gəlməsində sintaktik vasitələr, eləcə də deyktiklər, anafirik və kataforik üsullar mühüm rol oynayır (10). Mətn o zaman koherentlik qazanır ki, müəllif mətni qurarkən fon biliyindən bütöv şəkildə istifadə edir. Yəni mətni hazırlayarkən fon biliyi əsasında informasiyanın məntiqi semantik bütövlüyü formalaşdırılır.

Kohorentlik diskursun mühüm hissəsini təşkil edir, onun vasitəsi ilə müəllif məramı başa düşülür, diskursun aktuallığı reallaşır. Mütəxəssislər belə hesab edirlər ki, koqeziya mətnin elementlərini, koherensiya isə bütövlükdə mətni öyrənir, yəni koherentlik xarici əlaqələnməni öyrənir. Mətn formalaşarkən əvvəlcə “daxili strukturda” əvvəlcə koherentlik, sonra isə koqeziya formalaşır. Ona görə də koherentlik koqeziyadan əvvəl gəlir. Koherentlik geniş kateqoriyadır, o, mətnin semantik-praqmatik və funksional tərəfini öyrənir. Mətn nəzəriyyəsi formalaşarkən belə bir yanlış fikir də var idi ki, koqeziya koherentliyi müəyyənləşdirir və məndəki qlobal əlaqəni təmsil edir. Lakin mətn nəzəriyyəsinin müasir səviyyəsi onları fərqləndirir və hər birinin yerini müəyyənləşdirir.

Dilçilikdə koherentlik nəzəriyyəsinin inkişafında R.D. Bouqrandın böyük xidmətləri vardır. O, koherentliyi şüurun bütövlüyü anlayışı və əlaqələrin konfigurasiyasında qarşılıqlı əlaqələnmə və relevantlıq kimi qəbul edir. Koherentlik nəzəriyyəsinə psixolinqvistik və psixoloji yanaşmalar problemin daha dərinliyi, əsaslılığı ilə izah oluna bilər.

Mətnin əsas əlaməti onun koherentliyi ilə bağlıdır. Ola bilər ki, mətn struktur cəhətdən tamdır, lakin məna yerində deyil, o halda həmin mətn nöqsanlıdır, koherentliyə malik deyil. Koherentlik məndə o zaman düzgün və tam reallaşır ki, o, struktur və semantik cəhətdə düzgün qurulur.

Mətnin koherentliyini müəyyənləşdirmək müəyyən çətinliklərlə müşayiət olunur. Çünki fikri bütövlüyün kriteriyasını dəqiqliyi ilə müəyyənləşdirmək çətinidir, digər tərəfdən koherentliyin formal göstəricilərini müəyyənləşdirmək çətinidir (7).

Dilçilikdə koherentliyin növləri barədə müəyyən mülahizələr mövcuddur. Həmin konsepsiyalarda koherentliyin növləri deyəndə dilin səviyyə vahidlərinin fəaliyyətini nəzərdə tuturlar. Buraya fonetik, leksik, qrammatik səviyyə vahidlərini və mətni daxil edirlər. Mətni koherentlik deyəndə mətnin süjetini və məntiqi aspektini müəyyənləşdirirlər: “Mətnin koherentliyinin növlərini müəyyənləşdirmək üçün bir meyar olaraq, dilçilikdə bəlkə də ümumbəşəri bir meyar təklif edirik - mətn səviyyəli dil təşkilatı. Mətnin koherentliyi dil sisteminin səviyyələrinə görə təsnif edilir - fonetika, qrammatika, leksikologiya, mətn və s. sırasıyla səslərin, qrammatik xüsusiyyətlərin, sözlərin və cümlələrin əlaqəsi nəzərdə tutulur.

Bu baxımdan mətnin aşağıdakı koherent növlərini ayırırıq: fonetik, qrammatik, leksik, mətni.

Qrammatik koherentlik morfoloji və sintaktik olaraq bölünür.

Leksik koherentlik, mənaların, obrazların və ya assosiasiyaların ardıcıl və ya paralel əlaqəsi olan üç alt növü (semantik, məcazi və assosiativ) nümayiş etdirir.

Mətnin koherentliyi məntiqi və süjet uyğunluğuna bölünür.

Koherentliyin növləri bir-biri ilə əlaqəlidir və bir-birini tamamlayır. Müəyyən bir şəirdə kompleks olaraq işləyirlər, lakin əksər hallarda ayrı növlər üstünlük təşkil edir, dominant rol oynayrlar”(4).

Koherentlik məndə üç tərkib hissədə özünü göstərir: 1. Məna; 2. Praqmatika; 3. Üslubi-funksional.

1. Məna. Mətn müəyyənləşmiş informasiya daşıyıcısıdır və bunun üçün o, informativ məzmunu malik olur. Məna koherentliyin bir parametridir. Yəni məndə koherentliyi yaradan vasitələrdən biri də mənadır. Mənasız mətn ictimai-sosial məzmunu olmayan qrammatik vahidlər yığındır. Ona görə də qeyd olunan mətni quruluş o vaxt bu məzmunu malik olur ki, onun mənası N.Xomskinin dediyi kimi “dərin struktur”da işlənir və üst strukturda formal məzmun qazanır. Bu keçidlərin dialektikası bəşəri ünsiyyəti təmin edir. Yuxarıda qeyd etdik ki, diskursun və ya mətnin sosial məzmunu vardır; o, cəmiyyətin qarşılıqlı ünsiyyətini təmin edir. Bu prosesdə koherentliyin tərkib hissəsi olan məna informasiyanın verilməsinin əsas hissəsini təşkil edir. Yəni şərti olaraq praqmatikasız, dil vahidlərinin funksional tərəfi nəzərə alınmadan formalaşan hissədir. Biz metodiki baxımdan belə şərtliyi qəbul edirik. Əks təqdirdə mətn törəyərkən koherentliyin bütün parametrlərini əyaniləşdirə bilmərik.

Misala müraciət edək:

“The Duke was about twenty-seven years of age. He was hardly prepossessing in appearance, being thin and weakly. He had nondescript thin hair going bald at the temples, a small bitter mouth and vague dreamy eyes. There were several crucifixes in the room and various religious works of art. A wide shelf of books seemed to contain nothing but theological works. He looked far more like a weedy young haberdasher than like a duke. He had, I knew, been educated at home, having been a terribly delicate child. This was the man who had fallen an immediate prey to Jane Wilkinson! It was really ludicrous in the extreme. His manner was priggish and his reception of us just short of courteous” (6).

Bu misalda hersoqun yaşı, xarici görkəmi, eləcə də onları əhatə edən otağın quruluşu və onun yaratdığı assosiasiya təsvir olunur. Sanki burada müəllif müdaxiləsi yoxdur, hər şey təbiətən mövcud olduğu kimidir. Məsələyə aydınlıq gətirək. İnformasiyanın məzmunu hersoq və otaqla bağlı məlumatla səciyyələnir. Bu, informasiyanın məzmun hissəsidir. Mətn üçün koherentliyin bu hissəsi digərlərinin üzvi əlaqəsinə yol açır; bir növ səbəb rolunu oynayır. Onun ardınca hersoqun “hersoqdan

⁷ Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent .e-mail: mamedbeilifa@mail.ru. Azərbaycan Dillər Universiteti

daha çox qalanteriya mağazasındakı satıcıya oxşaması” müəllifin ona münasibətinin daşıyıcısıdır. Verilən təsvirlə bu münasibətin üzvü tərkibi mexaniki əlavə deyil, dərin strukturda hazırlanan bir bütövün qeyd etdiyimiz parametrləridir.

Mətnin koherentliyindən danışarkən mənə əlaqələrini də qeyd etməliyik. Mətn semantikasının formalaşmasında əlaqələrin mühüm rolu vardır; mətni bütövlüyün, mətn komponentləri arasında mərkəzə çəkən qüvvə semantik əlaqələrdir. Mətn nəzəriyyəsinin müasir mərhələsində semantik əlaqələrin tətbiq aspektlərinin öyrənilməsi bizə onu deməyə imkan verir ki, semantik əlaqə informasiya bütövlüyünün yaranmasında mühüm rola malikdir. Mənə əlaqələri mikromətnin bir tərəfdən həmin semantika üzərində köklənməsidirsə, digər tərəfdən mətnin quruluş mexanizminə daxildir. Ona görə də koherentlik mətnin semantik quruluş mexanizminə aiddir. Bu mənada semantik əlaqə tiplərinin öyrənilməsi koherentliyin mühüm parametrlərinin öyrənilməsi deməkdir. K.M.Abdullayev mənə əlaqələrindən danışarkən yazır: “Mətn komponentləri arasındakı mənə əlaqələri yuxarıda deyildiyi kimi, struktur əlaqələrlə çox sıx birləşir. Mətn komponentlərinin struktur qarşılıqlı əlaqələrindən kənar qarşılıqlı – mənə əlaqələrinə malik olmaları təsəvvür edilməzdir. Mətnin bütövlükdə qiperteması məhz mənə aspektinin qarşılıqlı şəkildə bir-birini tamamlanmasının, tərkib komponentlərinin hər birinin mövzusunun digəri ilə sıx birləşməsinin nəticəsində yaranır. Mətnin tərkib komponentləri bu mənə münasibətlərinə daxil ola bilirlər: *sadalama münasibəti, qarşılaşdırma münasibəti, ardıcılıq münasibəti və eyni zamanlıq münasibəti* komponentləri arasındakı mənə əlaqələri yuxarıda deyildiyi kimi, struktur əlaqələrlə çox sıx birləşir. Mətn komponentlərinin struktur qarşılıqlı əlaqələrindən kənar qarşılıqlı – mənə əlaqələrinə malik olmaları təsəvvür edilməzdir. Mətnin bütövlükdə qiperteması məhz mənə aspektinin qarşılıqlı şəkildə bir-birini tamamlanmasının, tərkib komponentlərinin hər birinin mövzusunun digəri ilə sıx birləşməsinin nəticəsində yaranır. Mətnin tərkib komponentləri bu mənə münasibətlərinə daxil ola bilirlər: *sadalama münasibəti, qarşılaşdırma münasibəti, ardıcılıq münasibəti və eyni zamanlıq münasibəti*” (1, s.196).

2. Praqmatika. Praqmatika semiotikanın bir bölməsidir; o istifadəçinin istifadə etdiyi işarələrin bir-birinə münasibətlərini, dil işarələrinin işlənilməsi şərtlərinin cəmini, o cümlədən istifadəçinin dil işarələrindən işlənmə şəraitini bildirir.

Mətn nəzəriyyəsində praqmatika informasiya qəbuledənlə ötürən arasındakı münasibətlərdən asılı olaraq dil vasitələrindən istifadə xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. O, faydalılıq, dəyərlilik, dil işarələrinin aydınlığı kimi mühüm faktorlarla bağlıdır (3, s.124-127; 5, s.325-332).

Koherentliyin tərkib hissəsi kimi praqmatika mətnə verilən informasiyadakı müəllif məramını ifadə edir:

“I do not propose to describe either the inquest on Lord Edgware or that on Carlotta Adams. In Carlotta's case the verdict was Death by Misadventure. In the case of Lord Edgware the inquest was adjourned, after evidence of identification and the medical evidence had been given. As a result of the analysis of the stomach, the time of death was fixed as having occurred not less than an hour after the completion of dinner, with possible extension to an hour after that. This put it as between ten and eleven o'clock, with the probability in favour of the earlier time. None of the facts concerning Carlotta's impersonation of Jane Wilkinson were allowed to leak out. A description of the wanted butler was published in the press, and the general impression seemed to be that the butler was the man wanted. His story of Jane Wilkinson's visit was looked upon as an impudent fabrication. Nothing was said of the secretary's corroborating testimony. There were columns concerning the murder in all the papers, but little real information” (6).

Bu mikromətn müəllif mülahizələrinin daşıyıcısıdır; onun obrazlara və hadisəyə münasibəti praqmatik tərzdə verilmişdir. Praqmatikanın əsasında oxucuya yönəlmiş təsir aktı dayanır. Praqmatikada müəyyən qədər də dəyərləndirmə, qiymətləndirmə vardır. Çünki diskurs və ya mətn yaradıcısı belə məqamlarda öz mövqeyindən çıxış edir. Ona görə də qeyd olunan mikromətnin başlanğıc komponentində “Mən Ecverin ölümü və Karlotta Adams barədə bildiklərimi ətraflı təsvir etməyə lüzum bilmirəm”, – birinci şəxsin, müəllifin dili ilə deyilir. Beləliklə, mətn praqmatikası mikromətnin başlanğıcında öz ifadəsini tapır. Əgər hansısa mətn müəllif məramı olmadan sadəcə təsvirdən ibarət olsa idi (hərçənd ki bu mümkün deyil, bütün təsvirlərdə hansısa kəmiyyətdə müəllif mövqeyi var), onda mətn sosial məzmununu itirmiş olardı, insanlar fikrini tam ifadə edə bilməz və yeni yollar axtarmalı olardı. Bu mənada mətn praqmatikası ilə mənə üzvü şəkildə bağlı olur və bunları informasiya ötürən zaman bir-birindən ayrı təsəvvür etmək mümkün deyil.

3. Linqvistik vahidlərin funksional tərəfi.

Mətnin mənası ilə praqmatika, eləcə də dil vahidlərinin funksional aktivliyi informasiyanın quruluş mexanizminin əsasında dayanır. İnformasiya müəllif tərəfindən hazırlanarkən onun linqvistik vahidləri seçimi ixtiyari səciyyə daşıyır. Eyni fikrin müxtəlif ifadə formalarına nəzərən bir informasiyanın müxtəlif struktur formaları vardır. Həmin formalar içərisində mətn praqmatikasına nəzərən daha optimal variantının seçilməsi müəllifin intellektual səviyyəsindən, linqvistik duyum tərzindən asılıdır. Bununla əlaqədar A.Məmmədov yazır: “Burada digər maraqlı cəhət mətni göndərən şəxsin niyə bu və yaxud digər linqvistik vasitədən istifadə etməsidir. Belə ki, mətni göndərən dilin ən azı üç səviyyəsində linqvistik seçim qarşısındadır. Linqvistik vasitələrin seçilməsi aktiv hafizənin problemi, seçim həm şəxsin keçmiş təcrübəsinin aktivləşməsi, həm də seçilmiş linqvistik vasitələrin təcrübəni subyektin niyyətinə uyğun inikas etdirməsidir. Belə halda hafizə, niyyət və situasiya xüsusi əhəmiyyət daşıyır. O, ilk növbədə, lüğət tərkibindən lazımı sözləri seçməli, sonra sintaktik səviyyədə söz birləşməsi və cümlə quruculuğu ilə məşğul olmalı və nəhayət, hər iki səviyyənin mətnə necə işlədilə bilməsini müəyyənləşdirməlidir. Bir çox linqvistik, psixoloji, sosial, mədəni və digər amillər həmin seçimə təsir edir” (2).

Mətnin koherentliyində dilin səviyyə vahidlərinin funksional səciyyə qazana bilməsi kommunikasiyanın daha əlverişli və dəqiq qurulması ilə nəticələnir. Məsələn, fonetik səviyyədə səslərin təkrarlanması aid olduğu sözü daha qabartmağa və onun ifadə etdiyi mənanı mətnin koherentliyi səviyyəsində xüsusi vurğulamağa xidmət edir. Təkcə ingilis dilində deyil, dünya

xalqlarının dillərində, onların dini və ya mifoloji mətnlərində fonetik vahidlərin belə üslubi funksiyalarına xüsusi önəm verilmişdir. Belə xüsusiyyət fonetik vahidlərin situasiyadan asılı olaraq daha geniş imkanlara malik olduğunu nümayiş etdirir. Eləcə də leksik vahidlər bu cəhətdən qeyd oluna bilər. Leksik vahidlərin təkrarı və ya semantik strukturun koherentlik çərçivəsində genişlənməsi dilin səviyyə vahidlərinin çoxtərəfli fəaliyyətinin göstəricisidir. Deməli, leksik təkrarlar mətn semantikasında funksional cəhətdən təkrarlarla tamamlanmışdır. Morfoloji vahidlərin mətn çərçivəsində funksional fəaliyyəti eyni fonemin funksional baxımından təkrarlanması ilə baş verir və mətnin komponentlərini bağlamağa xidmət edir. Bu əlamət morfemlərin funksional cəhətdən daha qlobal funksiyalar yerinə yetirdiyinin göstəricisidir. Mətnin koherentliyində morfemlərin bu xüsusiyyətləri informasiyanın qurulması səviyyəsində daha təsiredici gücə malik olduğunu göstərir. Bu kontekstdə sintaktik quruluş daha fəaldır. Çünki koherentlik kontekstində sintaktik quruluş həm təkrarlar, həm də propozisiya vəziyyətində fəal rol oynayır. Bütün bunlar onu göstərir ki, dil səviyyələri vahidləri informasiyanın optimal verilməsi zamanı funksional cəhətdən fəallaşır və onların yeni imkanları üzə çıxır.

Dilçilikdə koherentliyin öyrənilməsi təkcə nəzəri məsələ deyil, o, həm də praktik əhəmiyyət kəsb edir. Bununla bağlı iki istiqamətə nəzər salmaq. Onlardan biri ingilis dilinin tədrisi ilə bağlıdır (9, s.219-240) digəri isə kompüter dilçiliyində mətn koherensiyasının pozulması hallarının qarşısının alınması ilə bağlıdır. Bununla əlaqədar Sofiya Skaufaki yazır: “Bu məqalədə ritorik struktur nəzəriyyəsinin (RSN) elə bir müddəasını tədqiq edilir ki, RSN diaqramının törəməsi prinsiplərinin pozulması koherensiya pozuntularının olmasına gətirib çıxarır. Bu cəhətdən bu məqalə RSN həyata keçirilməsində mühüm rol oynayır. Daha ətraflı şəkildə izah etməli olsaq, o göstərir ki, koherensiya nəzəriyyəsində baş verən koherensiya pozuntularının potensial imkanlarını aşkar edilməsi bizə hər bir nəzəriyyənin əhatə dairəsini müəyyənləşdirməyə kömək edir, son nəticədə koherensiyanın hibrid modellərinin yaradılmasına bizi istiqamətləndirmiş olar. Bundan başqa o, koherensiyada imtahan biletləri hazırlayan dil müəllimləri üçün və dil öyrənmələri üçün diskursun treyninq resurslarının inkişaf etdirilməsi yolunda geniş imkanlar yaradır, yeni yollar göstərir. Tayvanlı ingilis dili öyrənmələri üçün yazılmış 84 paragraflıq materiallar RSN-ə görə analiz edilmiş və bu analizin əsasında koherensiya ölçüləri hesablanmışdır. Nəticələr bizə onu deyir ki, istənilən diaqram törəməsinin prinsipinin pozulması, koherensiya pozuntusunun olmasına işarə edir və bununla da RSN-in müddəalarına təkan verir. Koherensiya pozuntuları əsasında hesablanmış hər ikisi, həm kodlaşdırılması həm də koherensiya ölçüləri arasında baş verən inter və intramühakimə uzlaşması haqqında məlumat verilmiş və onlar analiz edilmişlər. Mövcud olan bu cür koherensiya pozuntuları və RSN analizlərində özlərinə yer tapmamışlar müzakirə edilir və nümunələr əsasında qeyd edililərək göstərilir. Bu elmi iş tətbiq edilmiş məsələlərin müzakirəsi ilə, pedaqoji işin gələcək tədqiqatı baxımından müzakirəsi ilə nəticələnir” (8, s.99-124).

Göründüyü kimi, mətnin koherentliyinin tədqiqi müasir dilçilik və müasir dillərin tədrisi cəhətdən mühüm önəmə malikdir. Müasir dilçilik dedikdə biz yeni texnologiyaya əsaslanan kompüter dilçiliyini, yeni metodlarla dillərin tədrisi işini, eləcə də süni intellektlə bağlı tədqiqatları nəzərdə tuturuq.

Ədəbiyyat:

1. Abdullayev K. Azərbaycan dilində mürəkkəb sintaktik bütövlər. Bakı: Mütərcim, 2012. s.196.
2. Məmmədov A., Məmmədov M. Diskurs təhlilinin koqnitiv perspektivləri. Bakı: Çarşıoğlu, 2010, 91 s.
3. Говорова В.Ф. Прагматическая функция научного текста // Актуальные проблемы прагмалингвистики в контексте межкультурной коммуникации: материалы Всерос. науч. конф., 7-8 дек. 2006 г. Тольятти: ТГУ, 2006. с.124-127.
4. Силина Л. Когерентность поэтического текста: stih.ru > 2011/07/29.
5. Степанов Ю.С. В поисках прагматики (проблема субъекта) // Изв.АН СССР. Сер. ЛнЯ. 1981. Т. 40, №4. с.325-332.
6. Christie A. Lord Edgware Dies. Chapter 18. The Other Man.
7. Redeker G. Published online: 13 November 2000
<https://doi.org/10.1075/nlp.1.06red>
8. Skaufaki S. Ritorik quruluş nəzəriyyəsi və koherensiya pozuntusunun təyin edilməsi. Mətn və danışq, tom 40, buraxılış 1, 2019, s.99-124.
9. Yüemin Wang, Hongyun Wu və Yang Cui həmmüəllifləri olduğu Mətn və danışq, tom 40, buraxılış 2, s.219-240. Onlayn nəşri; 31 yanvar 2020 və başqaları.
10. ru.wikipedia.org > wiki > Когерентность

Açar sözlər: mətn, koherentlik, koheziva, parametr, məna, pragmatika və funksional

Ключевые слова: текст, когерентность, когезия, параметр, значение, прагматика и функциональный

Key words: text, coherence, cohesion, parameter, meaning, pragmatics and functional

Когерентность текста

Резюме

Статья посвящена когерентности текста. Когерентность, одна из основных категорий лингвистики текста, представляет собой форму взаимодействия, основанную на логико-семантических, прагматических и стилистических отношениях между элементами текста. Когерентность – это широкая категория, изучает семантико-прагматическую и функциональную аспекты текста. Основная особенность текста связаны с когерентностью. Текст может быть структурно завершенным, но смысл неуместен и в этом случае текст неисправен. Тогда когерентность в тексте реализуется правильно и полностью, когда он структурно и семантически верен.

В статье отражены мысли Р.Д.Бутрана, имевшего большие заслуги в развитие теории когерентности в лингвистике. Он рассматривает когерентность как концепцию целостности сознания, а также взаимодействие и соответствие конфигурации отношений. Психолингвистический и психологический подходы к теории когерентности можно объяснить глубиной и актуальностью проблемы.

Когерентность проявляется в тексте в трех составляющих: значение, прагматика, стилистико-функциональной.

Значение является параметром когерентности. Бессмысленный текст – это набор грамматических единиц, не имеющих социального содержания. Диалектика этих переходов обеспечивает человеческое общение. В этом процессе значение, которое является неотъемлемой частью когерентности – это основная часть предоставления информации.

Прагматика – это отрасль семиотики; указывает на отношения между знаками, используемыми этим пользователем, сумму условий для обработки языковых знаков, а также условия обработки языковых знаков пользователя.

Значение текста с прагматикой, а также функциональная активность языковых единиц является основой механизма информационной структуры. Во время подготовки информации автором выбор языковых единиц произвольно. Существуют разные структурные формы информации по отношению к различным формам выражения одной и той же идеи. Выбор наиболее оптимального варианта этих форм применительно к прагматике текста зависит от интеллектуального уровня автора, лингвистическое чувство стиля.

В исследовании эти три компонента текста было объяснено с примерами из текста.

Text coherence

Summary

The article is devoted to the coherence of the text. Coherence, one of the main categories of text linguistics, is a form of interaction based on logical-semantic, pragmatic and stylistic connections between the elements of a text. Coherence is a broad category that studies the semantic-pragmatic and functional aspects of a text. The main feature of the text is its coherence. The text may be structurally complete, but the meaning is out of place, in that case the text is flawed and does not have coherence. Coherence in a text is true and complete when it is structurally and semantically correct.

The views of R.D.Bougrand, who made great contributions to the development of the theory of coherence in linguistics, are reflected in the article. He sees coherence as a concept of the integrity of consciousness and interconnectedness and relevance in the configuration of relationships. Psycholinguistic and psychological approaches to the theory of coherence can be explained by the depth and validity of the problem.

Coherence manifests itself in the text in three components: meaning, pragmatics, stylistic-functional.

Meaning is a parameter of coherence. A meaningless text is a set of grammatical units that have no social content. The dialectics of these transitions provides human communication. In this process, meaning, which is an integral part of coherence, is a key part of the transmission of information.

Pragmatics is a branch of semiotics; it indicates the relationship between the signs used by the user, the sum of the conditions for the processing of the signs of language, as well as the conditions of processing of the signs of language.

Pragmatism with the meaning of the text, as well as the functional activity of language units is the basis of the mechanism of information structure. When the information is prepared by the author, the choice of its linguistic units is arbitrary. There are different structural forms of information in relation to different forms of expression of the same idea. The choice of the most optimal version of these forms in relation to the pragmatics of the text depends on the intellectual level of the author, linguistic sense of style.

In the research, these three components of the text are explained with examples taken from the text.

RƏYÇİ: dos.L.Ələkbərova